

УДК 336.717.8

JEL Classification Code: G20, G21, G29

О. Гончаренко

O. Goncharenko

КЛАСИФІКАЦІЯ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**CLASSIFICATION OF NON-BANK FINANCIAL INSTITUTIONS AS A TOOL FOR IMPLEMENTATION OF THE STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL SECTOR OF THE ECONOMY IN UKRAINE**

У статті розглянуто класифікаційні підходи до групування небанківських фінансових установ на основі виокремлення спільних рис, які повинні стати основою побудови системи порівнянних показників оцінки ефективності їх діяльності. Існуючі класифікаційні підходи щодо небанківських фінансових установ свідчать про відсутність єдиної думки як серед науковців, так і на законодавчо-нормативному рівні. Визначено, що визначальним критерієм вибору класифікаційної ознаки поділу небанківських фінансових установ є потреби користувачів інформації. Обґрунтовано виокремлення двох груп небанківських фінансових установ за ознакою спорідненості надаваних послуг: фінансово-кредитні і страхові установи, з метою оптимального розподілу функцій регуляторів ринку фінансових послуг, а також стандартизації підходів до організації бухгалтерського обліку та побудови оптимальної системи показників фінансової звітності, як джерела прийняття рішень задля реалізації Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг.

Ключові слова: фінансові посередники, небанківські фінансові установи, небанківські фінансово-кредитні установи, фінансова послуга, ринок фінансових послуг.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку фінансових систем розвинених країн світу свідчать про дедалі вагомішу роль у мобілізації фінансових ресурсів саме фінансових посередників, типи і види яких визначаються рівнем розвитку фінансових відносин. Важливе місце серед фінансових посередників займають небанківські фінансові установи, кожен вид яких відіграє свою роль, має свої функції та призначення. Існуюче розмаїття небанківських фінансових установ в Україні вимагає застосування, з одного боку, специфічних підходів до їх державного регулювання, а, з іншого, універсальних заходів відродження і розвитку ринку фінансових послуг. Вирішення зазначеної проблеми передбачає виокремлення спільних рис групування небанківських фінансових установ, які повинні стати основою побудови системи порівнянних показників оцінки ефективності їх діяльності, результати якої стануть інформаційною базою для прийняття ефективних рішень з метою реалізації Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг та забезпечення ефективного управління ними на рівні держави.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Питанням класифікації небанківських фінансових установ приділяли увагу у своїх працях такі вітчизняні науковці як Дорош О. Л. [6], Зимовець В. В., Зубик С. П. [12], Каракулова І. С. [13], Корнеєв В. В. [18], Рубанов П. М. [28], Сідельник О. П. [30], Унинець-Ходаківська В. П., Костюкевич О. І., Лятамбор О. А. [31] та інші. Враховуючи ґрунтовність проведених досліджень, доводиться констатувати відсутність станом на сьогодні єдиної системи класифікації небанківських фінансових установ. Крім того, немає єдиного класифікаційного підходу і в площині законодавчо-нормативної бази.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження видів небанківських фінансових установ як фінансових посередників, окреслення їх функціональних особливостей, а також визначення класифікаційної ознаки для побудови оптимальної системи показників фінансової звітності як джерела прийняття рішень, особливо на рівні держави задля управління фінансовим сектором.

Викладення основного матеріалу дослідження. Вітчизняна фінансова система пройшла складний етап становлення, який дав поштовх до появи та розвитку різних видів небанківських фінансових установ. Різноманітність таких установ була відповіддю фінансової системи на виклики та потреби суспільства.

Вітчизняним законодавством для небанківських фінансових установ, які мають намір надавати фінансові послуги, передбачено обов'язковість внесення інформації про них до Державного реєстру фінансових установ, адміністратором якого є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [11].

Відповідно до інформації, представленої на офіційному сайті Нацкомфінпослуг, до небанківських фінансових установ відносяться:

- страхові компанії;
- кредитні установи (кредитні спілки, інші кредитні установи, юридичні особи публічного права);
- недержавні пенсійні фонди;
- ломбарди;
- фінансові компанії (лізінгодавці, факторингові компанії, управителі ФОН (фонд операцій з нерухомістю) і ФФБ (фонди фінансування будівництва), адміністратори фінансових активів для придбання товарів у групах) (табл. 1) [21].

Аналогічний перелік небанківських фінансових установ передбачено Положенням про Державний реєстр фінансових установ, але тільки в частині особливостей їх реєстрації [23], а от сам Державний реєстр фінансових установ презентує дещо інший перелік, в якому:

- додатково з'являються адміністратори недержавних пенсійних фондів;
- довірчі товариства виокремленні зі складу фінансових компаній;
- юридичні особи публічного права не виокремлюються, а включаються до складу інших кредитних установ (табл. 1) [21].

Найбільш деталізований перелік видів небанківських фінансових установ представлено в Комплексній інформаційній системі Нацкомфінпослуг, в якій, окрім визначених Державним реєстром фінансових установ, додатково виокремлені інші фінансові компанії, що включають недержавні пенсійні фонди, створені до набрання чинності Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» (табл. 1) [17].

Отже, Нацкомфінпослуг, як регулятор ринку фінансових послуг не презентує чітких класифікаційних ознак небанківських фінансових установ, оскільки поряд з групами (наприклад, кредитні установи) виділяються не згруповані види установ. Окрім того, такі фінансові установи як ломбарди і фінансові компанії також є кредитними установами, хоча не включені в групу. Відповідно, можна виділити єдину класифікаційну ознаку інформації, представленої на офіційному сайті Нацкомфінпослуг щодо небанківських фінансових установ, – це їх вид.

Таблиця 1

Види небанківських фінансових установ за даними Нацкомфінпослуг

Джерело	Види небанківських фінансових установ									
	адміністратор недержавних пенсійних фондів	кредитні спілки	інші кредитні установи	юридичні особи публічного права	страхові компанії	ломбарди	недержавні пенсійні фонди	інша фінансова компанія	фінансові компанії	довірчі товариства
Огляд ринків. Офіційний сайт Нацкомфінпослуг [21]	-	+	+	+	+	+	+	-	+	+
		кредитні установи							фінансові компанії	
Державний реєстр фінансових установ [5]	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+
			Інші кредитні установи							
Комплексна інформаційна система Нацкомфінпослуг [17]	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
			інші кредитні установи							

Детально кожен вид небанківських фінансових установ відповідно до наведеного переліку систематизовано в табл. 2.

Таблиця 2

Сутність небанківських фінансових установ

Вид	Визначення
Страхові компанії	фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно із Законом України «Про господарські товариства», з урахуванням того, що учасників кожної з таких фінансових установ повинно бути не менше трьох, та інших особливостей, передбачених Законом України «Про страхування», а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності [10]
Кредитні спілки	неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки [8]
Інші кредитні установи	фінансова установа, яка відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» має право надавати фінансові кредити на власний ризик (окрім кредитних спілок, юридичні особи публічного права, фінансових компаній)
Кредитні установи - юридичні особи публічного права	фінансова установа, яка створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування й уповноважена надавати фінансові послуги (крім фінансових установ, які мають статус міжурядових міжнародних організацій; Державної казначейської служби України; державних цільових фондів) [23]
Недержавні пенсійні фонди	юридична особа, створена відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення», яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства), функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду у визначеному порядку [9]
Ломбарди	фінансова установа, виключним видом діяльності якої є надання на власний ризик фінансових кредитів фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів, під заставу майна на визначений строк і під процент та надання супутніх послуг ломбарду [24]
Фінансові компанії	фінансова установа, яка надає фінансові послуги, державне регулювання яких відповідно до законодавства віднесено до компетенції Нацкомфінпослуг, та яка не є страховиком, фінансовою установою, яка надає послуги з накопичувального пенсійного забезпечення, фінансовою установою - юридичною особою публічного права, а також кредитною установою, у тому числі кредитною спілкою та ломбардом [23]
Довірчі товариства	товариство з додатковою відповідальністю, яке здійснює представницьку діяльність відповідно до договору, укладеного з довірцями майна щодо реалізації їх прав власників [4]

Таблиця 3

Класифікаційні ознаки поділу небанківських фінансових установ

Ознаки класифікації	Прямухіна Н.В.	Зимовець В.В., Зубик С.П.	Корнєєв В.В.	Унінець- Ходаківська В.П., Костюкевич О.І., Лятамбор О.А.	Еш С.М.	Науменкова С.В., Міщенко С.В.	Горбач Л.М., Каун О.Б.	Шелудько В.М.	Сідельник О.П.	Школьник І.О.	Дорош О.Л.	Вовчак О., Крентовська Л.	Гладчук О.М.	Пономарьова В.С.	Картамишева О.Є.	Каракулова І.С.	Поліщук Є. А.	Левченко В.П.	Рубанов П.М.	Кількість згаду- вань
Типи послуг, які надаються клієнтам	+												+			+	+			4
Функціональні особливості (сфери професійної діяльності; характер залучення вільних грошових коштів кредиторів; методи акумуляції коштів)	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+		+	+			+	14
Форма господарювання організаційна												+								1
Функції														+						1
Види установ					+	+	+		+			+				+				6
Форма власності									+			+				+	+			4
Групи (категорії) споживачів									+							+	+			3
Мета діяльності												+								1
Територія діяльності												+				+	+			3
Робота з коштами															+					1
Напрямок використання залучених коштів															+					1
Адміністративне підпорядкування регулюючим органам									+			+			+					4
Спосіб організації																+				1
Тривалість дії операцій																+	+			2
Форми послуг									+							+	+	+		3
Належність до промислово-фінансових груп (конгломератів)																	+	+		2
Участь в інвестиційних процесах																	+			1
Рівень доступності фінансових послуг																		+		1

Систематизовано на основі джерел [1-3, 6, 7, 12-14, 18, 19, 22, 25-28, 30-33].

Однак вибір класифікаційних ознак, їх комбінація, а також глибина деталізації визначається споживачами інформації, які мають інтерес до результатів діяльності та фінансового стану небанківських фінансових установ.

Вид небанківських фінансових установ є однією з найчастіше використовуваних ознак їх класифікації (табл. 3) [22, 26, 3, 30, 1, 13], однак розповсюдженою класифікаційною ознакою також є їх функціональні особливості [25, 18, 31, 7, 32, 30, 1, 2, 14, 28,], згідно яких здійснюється поділ на:

- депозитні небанківські фінансові установи – фінансові установи, що отримали право залучати внески (вклади) на депозитні рахунки. До них відносяться кредитні спілки, ощадно-позикові установи. Окрім небанківських фінансових установ до даної групи відносяться і банки;

- контрактні (договірні) ощадні небанківські фінансові установи – фінансові установи, що залучають кошти за рахунок періодичних внесків на довгостроковий період на умовах договору. Їх основною функцією є забезпечення своєчасних пенсійних і страхових виплат клієнтам;

- інвестиційні небанківські фінансові установи – фінансові установи, що формують свої фінансові ресурси за рахунок продажу кредиторам власних акцій, облігацій, паїв тощо. До них відносяться фінансові компанії.

Поділ небанківських фінансових установ на групи не обмежується розглянутими ознаками, тому доречним буде окреслити й інші класифікаційні підходи (за формою власності, видами послуг, що надаються клієнтам та ін.) [30, 1, 25, 27, 2, 13, 22, 19, 14, 15, 23, 33], які забезпечують задоволення потреб користувачів (табл. 3).

Різні ознаки класифікації можуть використовуватись регуляторами ринку фінансових послуг та іншими органами влади (наприклад, Державною службою статистики України) для підготовки аналітичних звітів на національному рівні з метою впливу на різні сегменти фінансового ринку. Рішення щодо обраної класифікації залежить від Стратегії і стану розвитку фінансового сектору кожної конкретної країни, визначається національними особливостями.

Класифікація небанківських фінансових установ у зарубіжних джерелах має спільні риси із наведеними вище вітчизняними підходами до групування (табл. 4). Можна стверджувати про наявність неоднозначності у класифікації небанківських фінансових установ. Аналогічно вітчизняним підходам, у зарубіжних джерелах виокремлюються такі ознаки класифікації як види фінансових установ та надавані ними послуги.

Окрім того, з метою формування бази макроекономічних показників, придатних для аналізу та оцінки результатів розвитку економіки, інформація про діяльність інституціональних одиниць систематизується за секторами економіки відповідно до вимог Державної служби статистики України [16], які використовують методологічні принципи міжнародного стандарту Системи національних рахунків 2008 року [29]. Як інституціональні одиниці, небанківські фінансові установи відносяться до сектору фінансових корпорацій, який поділяється на підсектори:

- корпорації, що приймають депозити;

- фонди грошового ринку;

- інвестиційні фонди негрошового ринку;

- інші фінансові посередники, окрім страхових корпорацій і пенсійних фондів (корпорації, які зайняті наданням фінансових послуг від власного імені шляхом прийняття зобов'язань у формі, відмінній від грошової, депозитів або близьких аналогів депозитів, з метою придбання фінансових активів, беручи участь у фінансових операціях на ринку. Характерна особливість фінансового посередництва полягає в тому, що операції, що відображаються на обох сторонах балансу активів і пасивів, здійснюються на відкритих ринках);

- допоміжні фінансові корпорації;

- кептивні фінансові установи;

- страхові корпорації;

- пенсійні фонди [16].

Оскільки чіткого поділу небанківських фінансових установ нормативними актами на підсектори не передбачено, то доречним буде деталізувати які саме підсектори сектору фінансових корпорацій містять інформацію про небанківські фінансові установи і які саме їх види. До того ж, в межах кожного підсектору небанківські фінансові установи поділяються відповідно до того, чи є вони об'єктом державного, приватного або іноземного контролю.

Таблиця 4

Класифікація небанківських фінансових установ у зарубіжних джерелах

№	Джерело	Класифікація
1	Patrice Muller, Graham Bishop, Shaan Devnani, Mark Lewis and Rohit Ladher. Non-bank financial institutions: Assessment of their impact on the stability of the financial system	<ul style="list-style-type: none"> – money market funds/money market mutual funds (фонди грошового ринку/взаємні фонди грошового ринку); – private equity firms (приватні інвестиційні компанії); – hedge funds (хедж-фонди/інвестиційні фонди); – pension funds (пенсійні фонди); – insurance undertakings (страхування життя); – central counterparties (центральні контрагенти) [36]
2	Rădița Corcheș, Cristian Dima. Non-Bank Financial Institutions. Types and Functions	<ul style="list-style-type: none"> – credit unions (кредитні спілки кредитні спілки); – pawnshops (ломбарди); – finance companies (фінансові компанії); – credit societies or pension funds (кредитні товариства або пенсійні фонди) [38].
3	Nataliya Orlova. Issues of non bank financial institutions investment activity in Ukraine	<ul style="list-style-type: none"> – страхові компанії; – пенсійні фонди; – кредитні спілки; – інституції спільного інвестування; – фінансові компанії; – ломбарди; – лізингові компанії [34].
4	K. Basu, Non-Banking Financial Companies	<ul style="list-style-type: none"> – these are equipment-leasing companies (EL) (лізингові компанії); – hire purchase companies (HP); – investment companies, loan companies (LCs) (інвестиційні та кредитні компанії); – mutual benefit financial companies (MBFC) (фінансові компанії взаємної вигоди); – miscellaneous non-banking companies (MNBC) (інші небанківські фінансові компанії); – housing finance companies (HFC) (житлово-фінансові компанії); – insurance companies (IC) (страхові компанії); – stock broking companies (SBC) (фондові посередницькі компанії); – merchant banking companies (MBC) (торговці банківських компаній) [35]
5	Shweta Singh, Anuj Pratap Singh and Sharad Tiwari. The Role & Regulations of NBFCs (Non Banking Finance Companies) in India	<ul style="list-style-type: none"> – deposit taking institutions (депозитні установи (ощадні, кредитні спілки); – risk-pooling institutions (установи, що забезпечують об'єднання ризиків (наприклад страхові компанії); – contractual savings institutions (Контрактні ощадні установи (наприклад взаємні фонди, пенсійні фонди, інші інвестиційні інститути);
6	Carmichael Jeffrey; Pomerleano Michael. The Development and Regulation of Non-Bank Financial Institutions	<ul style="list-style-type: none"> – market makers (маркет-мейкери (наприклад інвестиційні банки, біржовики); – specialized sectoral financiers (спеціалізовані галузеві фінансисти (наприклад лізингові компанії); – financial service providers (постачальники фінансових послуг (наприклад брокери, інвестиційні консультанти). [37, 39]

З метою формування показників національних рахунків виробництва й утворення доходу передбачено поділ суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності, відповідно до якого небанківські фінансові установи відносяться до секції К «Фінансова та страхова діяльність», що містить три групи (розділи):

- фінансові установи, що надають фінансові послуги, крім страхування та пенсійного забезпечення;

- фінансові установи, що надають послуги страхування, перестраховування та недержавне пенсійне забезпечення, крім обов'язкового соціального страхування;
- фінансові установи, що здійснюють допоміжну діяльність у сферах фінансових послуг і страхування [15].

Оскільки деякі види небанківських фінансових установ, залежно від кількості і видів надаваних ними фінансових послуг, можуть відноситись до різних груп фінансового сектору економіки, то визначальним в процесі класифікації за видами діяльності (галузями) є поняття «основного виду економічної діяльності», яке означає діяльність, що забезпечує максимальну частку загальної доданої вартості установи. Основний вид економічної діяльності визначається методом «top-down» і не обов'язково створює 50 % або більше загальної доданої вартості одиниці. Метод «top-down» ґрунтується на ієрархічній структурі побудови класифікації: класифікація одиниці на найнижчому рівні має відповідати її класифікації на більш високих рівнях структури [20].

З огляду на те, що одержати інформацію про додану вартість небанківських фінансових установ, створену кожною групою фінансової та страхової діяльності, майже неможливо, класифікацію видів економічної діяльності варто здійснювати за допомогою іншого дозволеного критерію, що її замінює – обсягу наданих фінансових послуг, що пов'язаний з кожним видом економічної діяльності.

Відповідно до виду економічної діяльності і характеру надаваних фінансових послуг небанківські фінансові установи доцільно поділити на фінансово-кредитні (кредитні спілки, ломбарди, фінансові компанії, інші кредитні установи, кредитні установи – юридичні особи публічного права) та страхові (страхові компанії та недержавні пенсійні фонди) (рис. 1). До фінансово-кредитних небанківських фінансових установ віднесено установи, основним видом діяльності яких є кредитування, як за рахунок залучених (кредитні установи), так і за рахунок власних коштів (фінансові установи). Об'єднання в групу страхових компаній і недержавних пенсійних фондів обґрунтоване спорідненістю ідеологій їх існування - захист від можливих втрат.

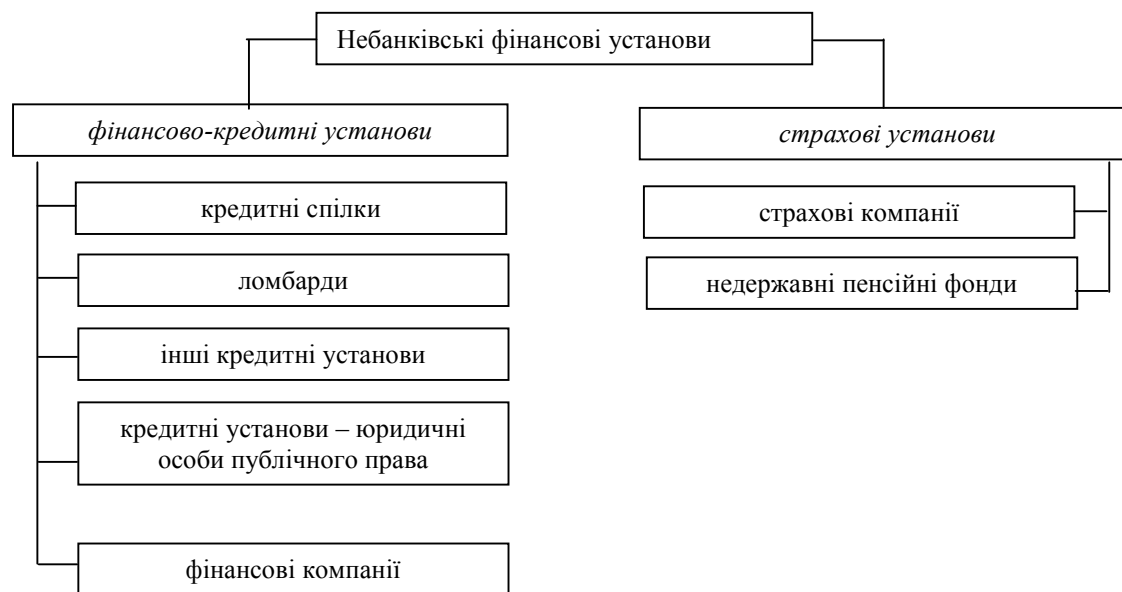

Рис. 1. Групування небанківських фінансових установ відповідно до характеру надаваних послуг

В основу класифікації покладено зміст послуг, що надасть можливість впорядкувати регуляторний вплив, а також визначити єдині підходи до організації бухгалтерського обліку та підготовки звітності. Виділення вказаних ознак обумовлене принциповою відмінністю в якості та форматі надаваних послуг, регулювання яких на рівні країни передбачає застосування окремих методологічних підходів і показників для моніторингу, впливу та контролю розвитку аналізованого сектору.

Висновки. Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що фінансовий ринок представлений різноманітними фінансовими посередниками, класифікація яких залежить від моделі економічної системи, рівня економічного розвитку країни, структури її економіки, політичних орієнтирів,

форм і методів використання фінансових ресурсів, що зумовлені формами власності та організаційно-правовими формами провадження діяльності фінансовими установами. Існуючі класифікаційні підходи щодо небанківських фінансових установ свідчать про відсутність єдиної думки як серед науковців, так і на законодавчо-нормативному рівні. Дослідженням встановлено, що визначальним критерієм вибору класифікаційної ознаки поділу небанківських фінансових установ є потреби користувачів інформації. Виокремлення двох груп небанківських фінансових установ за ознакою спорідненості надаваних послуг: фінансово-кредитні і страхові установи, надасть можливість оптимально розподілити функції регуляторів ринку фінансових послуг (Національний банк України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку), а також стандартизувати підходи до організації бухгалтерського обліку та побудови оптимальної системи показників фінансової звітності, як джерела прийняття рішень задля реалізації Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг.

Список використаної літератури

1. Вовчак О., Крентовська Л. Фінансове посередництво: економічна сутність і класифікація [Електронний ресурс] // Вісник НБУ. – 2012. – Серпень. – С. 4–9. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Vnbu/2012_8/2012_08_2.pdf
2. Гладчук О. М. Небанківські фінансові інститути на фінансовому ринку України : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит: Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Київ, 2009. – 216 с.
3. Горбач Л. М., Каун О. Б. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. – К. : Кондор, 2006. – 436 с.
4. Декрет Кабінету міністрів України «Про довірчі товариства» від 17.03.2003 р. № 23-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/23-93>
5. Державний реєстр фінансових установ Нацкомфінпослуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/stor-nd-drfu.html>
6. Дорош О. Л. Небанківські фінансові інститути в економічній системі України: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук зі спеціальності 08.01.01 – економічна теорія : Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2003. – 192 с.
7. Еш С. М. Фінансовий ринок : навч. посіб. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 528 с.
8. Закон України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 р. № 2908-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
9. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 р. № 1057-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
10. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
11. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» № 266-III від 12.07.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
12. Зимовець В. В., Зубик С. П. Фінансове посередництво : навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2004. – 288 с.
13. Каракулова І. С. Небанківські фінансові інститути на ринку фінансових послуг України : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит : Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2008. – 235 с.
14. Картамішева О. Є. Адміністративно-правове регулювання діяльності небанківських фінансових установ в Україні : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право : Нац. ун- держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2012. – 189 с.
15. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010, затверджена наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/nac_ks/op_dk009_2016.htm
16. Класифікація інституційних секторів економіки України, затверджена наказом Державної служби статистики України від 03.12.2014 р. № 378 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/st_ks/op_kise_2016.htm
17. Комплексна інформаційна система Нацкомфінпослуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kis.nfp.gov.ua/>
18. Корнеев В. В. Фінансові посередники як інститути розвитку : монографія. – К. : Основа, 2007. – 192 с.
19. Левченко В. П. Розвиток ринку небанківських фінансових послуг: монографія / В. П. Левченко – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 368 с.

20. Методологічні основи та пояснення до позицій національного класифікатора ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності», затверджені наказом Державного комітету статистики України від 23.12.2011 р. № 396 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cct.com.ua/2012/23.12.2011_396.htm
21. Огляд ринків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/oglyad-rinkiv.html>
22. Поліщук С. А. Класифікація небанківських фінансових установ / С. А. Поліщук// Ринок цінних паперів. – 2012. – № 12. – С. 3–8.
23. Положення про Державний реєстр фінансових установ, затверджене розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.08.2003 р. № 41 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2161-13>
24. Положення про порядок надання фінансових послуг ломбардами, затверджене розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.04.2005 р. № 3981 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0565-05>
25. Прямухіна Н. В. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. – К. : Кондор-Видавництво, 2013. – 304 с.
26. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / С. В. Науменкова, С. В. Міщенко. – К. : Знання, 2010. – 532 с.
27. Розвиток небанківського фінансового посередництва на ринку фінансових послуг України : дис. канд. екон. наук : 08.00.08 / Пономарьова Вікторія Сергіївна, Донецький держ. ун-т управління. – Донецьк, 2014. – 202 с.
28. Рубанов П. М. Види та роль фінансових посередників на сучасному етапі розвитку фінансової системи [Електронний ресурс] / П. М. Рубанов // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2012. – № 3 (15). – С. 204–209. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Natural/Vznu/eco/2012_3/204-209.pdf
29. Сайт Відділу статистики ООН System of National Accounts 2008 (United Nations Statistics Division) [Електронний ресурс]. С. 75–78. – Режим доступу : <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp>
30. Сідельник О. П. Конкурентоспроможність небанківських фінансових установ : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит : Ун-т банк. справи НБУ (м. Київ). – Київ, 2010. – 180 с.
31. Унинець-Ходаківська В. П., Костюкевич О. І., Лятимбор О. А. Ринок фінансових послуг: теорія і практика : навч. посіб. – Вид. 2-ге, доп. і перероб. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.
32. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : підручник / В. М. Шелудько ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 3-тє вид., стер. – К. : Знання, 2015. – 535 с.
33. Школьник І. О. Фінансовий ринок України : сучасний стан і стратегія розвитку : монографія / І. О. Школьник. – Суми : ВВП «Мрія 1» ТОВ, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.
34. Orlova Nataliya. Issues of non bank financial institutions investment activity in Ukraine ZARZĄDZANIE FINANSAMI I RACHUNKOWOŚĆ 2 (1) 2014, 13–22 Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie Warsaw University of Life Sciences – SGGW ISSN 2300-9683. P. 15. – Режим доступу : http://www.wne.sggw.pl/wp-content/uploads/ZFIR_n1_2014.pdf
35. Basu K. Non-banking financial companies. Oxford University Press. – Режим доступу : http://www.uni-heidelberg.de/md/sai/wiw/team/klonner/non-banking_financial_companies_forthcoming.pdf
36. Patrice Muller, Graham Bishop, Shaan Devnani, Mark Lewis and Rohit Ladher. Non-bank financial institutions: Assessment of their impact on the stability of the financial system // European Economy. Economic Papers. November 2012. Brussels. 261 p. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2012/ecp472_en.htm
37. Carmichael Jeffrey; Pomerleano Michael. The development and regulation of non-bank financial institutions. Washington, DC : World Bank. – Режим доступу : <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/15236>
38. Rădița Corcheș, Cristian Dima. Non-bank financial institutions. Types and functions // Contemporary Readings in Law and Social Justice. – 2013. – Vol. 5, No. 2. Page Range : 700-704. – Режим доступу : <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=81082>
39. The Role & Regulations of NBFCs (Non Banking Finance Companies) in India: The Structure and status profile. Shweta Singh, Anuj Pratap Singh and Sharad Tiwari. International Journal of Theoretical & Applied Sciences, Special Issue-NCRTAST 8 (1): 180-184 (2016). – Режим доступу : <http://researchtrend.net/ijtas/pdf/43%20SHWETA%20SINGH.pdf>

References

1. Vovchak, O., Krentovska, L. (2012) Finansove poserednistvo: ekonomichna sutnist i klasifikatsiya. *Visnik NBU. Serpen*, s. 4–9 [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Vnbu/2012_8/2012_08_2.pdf
2. Gladchuk, O. M. (2009) Nebankivski finansovi instituti na finansovomu rinku Ukrayini: dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk zi spetsialnosti 08.00.08 – groshi, finansi i kredit: Chernivetskiy nats. un-t im. Yuriya Fedkovicha. Kyiv, 216 s.

3. Gorbach, L. M., Kaun, O. B. (2006) *Rinok finansovih poslug: navch. posib.* Kyiv: Kondor, 436 s.
4. Dekret Kabinetu ministriv Ukrayini «Pro dovirchi tovaristva» vid 17.03.2003 r. № 23-93 [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/23-93>
5. Derzhavniy reestr finansovih ustanov Natskomfinposlug [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://nfp.gov.ua/content/stor-nd-drfu.html>
6. Dorosh, O. L. (2003) *Nebankivski finansovi instituti v ekonomichniy sistemi Ukrayini: dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk zi spetsialnosti 08.01.01 – ekonomichna teoriya.* Lvivskiy nats. un-t im. Ivana Franka. Lviv, 192 s.
7. Esh, S. M. (2011) *Finansoviy rinok: navch. posib. 2-ge vyd.* Kyiv: Tsentri uchbovoyi literaturi, 528 s.
8. Zakon Ukrayini «Pro kreditni spilki» vid 20.12.2001 r. № 2908-III [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
9. Zakon Ukrayini «Pro nederzhavne pensiyne zabezpechennya» vid 09.07.2003 r. № 1057-IV [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
10. Zakon Ukrayini «Pro strahuvannya» vid 07.03.1996 r. № 85/96-VR [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vr>
11. Zakon Ukrayini «Pro finansovi posluzgi ta derzhavne reguluyuvannya rinkiv finansovih poslug» № 266-III vid 12.07.2001 r. [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
12. Zimovets, V. V., Zubik, S. P. (2004) *Finansove poserednistvo: navch. posib.* Kyiv: KNEU, 288 s.
13. Karakulova, I. S. (2008) *Nebankivski finansovi instituti na rinku finansovih poslug Ukrayini: dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk zi spetsialnosti 08.00.08 – groshi, finansi i kredit.* Kiyivskiy nats. un-t im. Tarasa Shevchenka. Kyiv, 235 s.
14. Kartamisheva, O. E. (2012) *Administrativno-pravove reguluyuvannya diyalnosti nebankivskih finansovih ustanov v Ukrayini: dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. jur. nauk zi spetsialnosti 12.00.07 – administrativne pravo i protses; finansove pravo; informatsiyne pravo: Nats. un-t derzh. podatkovoyi sluzhbi Ukrayini.* Irpin, 189 s.
15. Klasifikatsiya vidiv ekonomichnoyi diyalnosti DK 009:2010, zatverdzhena nakazom Derzhspozhivstandartu Ukrayini vid 11.10.2010 r. № 457 [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: http://www.ukrstat.gov.ua/klas/nac_ks/op_dk009_2016.htm
16. Klasifikatsiya institutsiy nih sektoriv ekonomiki Ukrayini, zatverdzhena nakazom Derzhavnoyi sluzhbi statistiki Ukrayini vid 03.12.2014 r. № 378 [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: http://www.ukrstat.gov.ua/klas/st_ks/op_kise_2016.htm
17. Kompleksna informatsiy na sistema Natskomfinposlug [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://www.kis.nfp.gov.ua/>
18. Korneev, V. V. (2007) *Finansovi poseredniki yak instituti rozvitku: monografiya.* Kyiv: Osnova, 192 s.
19. Levchenko, V. P. (2013) *Rozvitok rinku nebankivskih finansovih poslug: monografiya.* Kyiv: Tsentri uchbovoyi literaturi, 368 s.
20. Metodologichni osnovi ta poyasnennya do pozitsiy natsionalnogo klasifikatora DK 009:2010 «Klasifikatsiya vidiv ekonomichnoyi diyalnosti», zatverdzeni nakazom Derzhavnogo komitetu statistiki Ukrayini vid 23.12.2011 r. № 396 [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: http://cct.com.ua/2012/23.12.2011_396.htm
21. Oglyad rinkiv [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://nfp.gov.ua/content/oglyad-rinkiv.html>
22. Polishchuk, E. A. (2012) *Klasifikatsiya nebankivskih finansovih ustanov. Rinok tsinnih paperiv, № 12, s. 3–8.*
23. Polozhennya pro Derzhavniy reestr finansovih ustanov, zatverdzhene rozporядzhennyam Derzhavnoyi komisii z reguluyuvannya rinkiv finansovih poslug Ukrayini vid 28.08.2003 r. № 41 [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2161-13>
24. Polozhennya pro poryadok nadannya finansovih poslug lombardami, zatverdzhene rozporядzhennyam Derzhavnoyi komisii z reguluyuvannya rinkiv finansovih poslug Ukrayini vid 26.04.2005 r. № 3981 [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0565-05>
25. Pryamuhina, N. V. (2013) *Rinok finansovih poslug: navch. posib.* Kyiv: Kondor-Vidavnitstvo, 304 s.
26. Naumenkova, S. V., Mishchenko, S. V. (2010) *Rinok finansovih poslug: navch. posib.* Kyiv: Znannya, 532 s.
27. Ponomarova, Viktoriya Sergiyivna (2014) *Rozvitok nebankivskogo finansovogo poserednistva na rinku finansovih poslug Ukrayini: dys. kand. ekon. nauk: 08.00.08, Donetskyy derzh. un-t upr. Donetsk, 202 s.*
28. Rubanov, P. M. (2012) *Vidi ta rol finansovih poserednikiv na suchasnomu etapi rozvitku finansovoyi sistemi [Elektronniy resurs]. Visnik Zaporizkogo natsionalnogo universitetu. Ekonomichni nauki, № 3 (15), s. 204–209.* Rezhim dostupu: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Natural/Vznu/eco/2012_3/204-209.pdf
29. Sayt Viddilu statistiki OON System of National Accounts (2008) (United Nations Statistics Division) [Elektronniy resurs]. S. 75–78 – Rezhim dostupu: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp>
30. Sidelnik, O. P. (2010) *Konkurentospromozhnist nebankivskih finansovih ustanov: dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk zi spetsialnosti 08.00.08 – groshi, finansi i kredit: Un-t bank. spravi NBU (Kyiv).* Kyiv, 180 s.
31. Uninets-Hodakivska, V. P., Kostyukevich, O. I., Lyatambor, O. A. (2009) *Rinok finansovih poslug: teoriya i praktika: navch. posib. Vid. 2-ge, dop. i pererob.* Kyiv: Tsentri uchbovoyi literaturi, 392 s.

32. Sheludko, V. M. (2015) *Finansoviy rinhok: pidruchnik*. Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. 3-te vid., ster. Kyiv: Znannya, 535 s.
33. Shkolnik, I. O. (2008) *Finansoviy rinhok Ukraini: suchasniy stan i strategiya rozvitku: monografiya*. Sumi: VVP «Mriya 1» TOV, UABS NBU, 348 s.
34. Orlova, Nataliya. Issues of non bank financial institutions investment activity in Ukraine ZARZĄDZANIE FINANSAMI I RACHUNKOWOŚĆ 2 (1) 2014, 13–22 Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie Warsaw University of Life Sciences – SGGW. ISSN 2300-9683. P. 15. Rezhim dostupu: http://www.wne.sggw.pl/wp-content/uploads/ZFIR_n1_2014.pdf
35. Basu, K. *Non-banking financial companies*, Oxford University Press. Rezhim dostupu: http://www.uni-heidelberg.de/md/sai/wiw/team/klonner/non-banking_financial_companies_forthcoming.pdf
36. Muller, Patrice, Bishop, Graham, Devnani, Shaan, Lewis, Mark and Rohit Ladher (2012) Non-bank financial institutions: Assessment of their impact on the stability of the financial system. *European Economy. Economic Papers*. November. Brussels. 261 p. Rezhim dostupu: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2012/ecp472_en.htm
37. Carmichael, Jeffrey; Pomerleano, Michael. *The development and regulation of non-bank financial institutions*. Washington, DC: World Bank. Rezhim dostupu: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/15236>
38. Corcheș, Rădița, Dima, Cristian (2013) Non-bank financial institutions. Types and functions. *Contemporary Readings in Law and Social Justice*, vol. 5, No. 2. Page Range: 700-704. Rezhim dostupu: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=81082>
39. The Role & Regulations of NBFCs (Non Banking Finance Companies) in India: The structure and status profile. Shweta Singh, Anuj Pratap Singh and Sharad Tiwari. *International Journal of Theoretical & Applied Sciences*, Special Issue-NCRTAST 8 (1): 180-184 (2016). Rezhim dostupu: <http://researchtrend.net/ijtas/pdf/43%20SHWETA%20SINGH.pdf>

O. Goncharenko

CLASSIFICATION OF NON-BANKING FINANCIAL INSTITUTIONS AS A TOOL FOR IMPLEMENTATION OF THE STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL SECTOR OF THE ECONOMY IN UKRAINE

After a difficult phase of development, the domestic financial system gave rise to the emergence and development of various types of non-bank financial institutions, the existing diversity of which requires, on the one hand, application of specific approaches to their regulation by the state, and, on the other, universal measures of revival and development of financial services market. Solving this problem involves separation of common grouping features for non-bank financial institutions that have to become the basis of constructing a system of comparable indicators of the evaluation of their performance efficiency.

The purpose of the article is to study the types of non-bank financial institutions as financial intermediaries, to identify their functional features and determine the classification attribute to construct optimal system of indicators of financial statements as a source for making decisions, especially at the state level, for financial sector management.

The existing classification approaches related to non-banking financial institutions showed no consensus among scientists and at legislative and regulatory level. It was identified that the decisive criterion for selecting classification attribute for the division of NBFIs are the needs of information users. Separation of the two groups of non-bank financial institutions on the basis of kinship of services: financial and credit and insurance institutions will provide an opportunity to better allocate the functions of financial services market regulators and standardize approaches to accounting and building the optimal system of financial reporting indicators as a source of decision making to implement the Strategy to reform the state regulation of non-banking financial services markets.

Keywords: *financial intermediaries, non-banking financial institutions, non-banking financial and credit institutions, financial service, financial services market.*